

qui fuerint seducti convertant, ac seductorem palam traducant, nihilque adversi ab eo patientur usque ad terminum suæ prophetiæ.

XI, 7-10. Cumque expleverint testimonium suum, **745** bestia quæ ascendit de abyso committet prælium adversus ipsos, et vincet eos, ac occidet ipsos, et cadavera eorum jacebunt in platea civitatis magnæ, quæ vocatur spiritualiter Sodoma et Ægyptus, ubi et Dominus eorum crucifixus est. Et videbunt de populis et tribubus et linguis et gentibus ad cadavera eorum tribus diebus et dimidio, et cadavera eorum non permittent poni in monumentum: et inhabitantes terram gaudebunt super illis, et lætabuntur ac munera dabunt invicem: quoniam hi duo prophetae cruciaverant habitantes in terra.

Cumque expleverint testimonium. Quodnam? Quod is qui tunc præsens erit non sit Christus, sed impostor ac perniciosus seductor: sed paulo post venturus sit Dei Filius, cui etiam credendum sit tanquam Salvatori: qui ad benefaciendum hominibus jam olim advenit, et nunc rursum sit venturus.

Bestia quæ ascendit de abyso. Bestiam dicit Antichristum, propter crudelitatem et inhumanitatem, ac humani sanguinis aviditatem: abyssum vero vitam hominum, amaram propter peccata, et tristem ac instabilem ob adversos undique status ac sibilos malignorum spirituum. Neque enim ex alla natura exsurget sceleratus ille, sed ex nostra et humana substantia: nam homo erit secundum operationem Satanæ, ut jam dictum est. Hæc igitur bestia, inquit, pugnabit adversus hos sanctos prophetas, et occidet eos, et corpora ipsorum insculpta projiciet in plateis Jerusalem: in ea enim regnabit, tanquam rex Judæorum quos seducet, et in omnibus habebit ministros sibi que obtemperantes. Et Dominus apud Joannem, « Ego veni, inquit, in nomine Patris mei, et non recipitis me; si alias venerit nomine proprio, illum recipietis ». Sodoma vero et Ægyptus dicit vocari Jerusalem spiritualiter, hoc est juxta allegoriam: Sodoma, propter impudicitiam et hospitum afflictionem, quæ tunc erunt in Judæis ipsam inhabitantibus: Ægyptum autem, tanquam in servitutem redigentem ac injurias inferentem Christi servis, quemadmodum illa Israelitis.

Ubi et Dominus eorum crucifixus est. **746** Eorum, nempe horum duorum testium.

Et videbunt de populis. Videntes Judæi qui ex omni tribu ab Antichristo seducti fuerint, occisionem duorum martyrum sive testium, gaudebunt, nempe quod rex suus vicerit: ac domis gratulatoris benigæ invicem excipient, et corpora eorum insculpta manere facient, id in partem rependentes diabolus prophetis.

⁷⁴⁵ Joan. v, 43.

πλάνον παραδειγματίζοντας καὶ μηδὲν πιστομένους ὅτι ἐκείνου λυπηρὸν ἄχρι περάτων τῆς αὐτῶν προφητείας.

Καὶ ὅταν τελώσωσι τὴν μαρτυρίαν αὐτῶν, τὸ θηρίον τὸ ἀναβαίνειν ἐκ τῆς ἀβύσσου, πολεμεῖ μετ' αὐτῶν πόλεμον, καὶ νικῆσει αὐτούς, καὶ ἀποκτερεῖ αὐτούς, καὶ τὰ πτώμα αὐτῶν ἐπὶ τῆς πλατείας τῆς πόλεως τῆς μεγάλης, ἧτις καλεῖται πνευματικῶς Σόδομα καὶ Αἴγυπτος. Ὅπου καὶ ὁ Κύριος αὐτῶν ἐσταυρώθη, καὶ βλέπουνσιν ἐκ τῶν λαῶν καὶ φυλῶν καὶ γλωσσῶν, καὶ ἐθνῶν τὸ πτώμα αὐτῶν ἡμέρας τρεῖς ἡμῖν. Καὶ τὰ πτώματα αὐτῶν οὐκ ἀφήσουσι τοθεῖναι εἰς μνήμα, καὶ οἱ κατοικοῦντες ἐπὶ τῆς γῆς χαρήσονται ἐπ' αὐτοῖς, καὶ εὐφρανθήσονται, καὶ δώρα δώσουσιν ἀλλήλοις, ὅτι οὗτοι οἱ δύο προφῆται ἐβασάνισαν τοὺς κατοικοῦντας ἐπὶ τῆς γῆς.

Καὶ ὅταν τελώσωσι τὴν μαρτυρίαν. Ποῖαν; Ὅτι οὗτος ὁ παρὼν οὐκ ἐστὶν ὁ Χριστὸς, ἀποκτενεῖ καὶ ἐλέθριος πλάνος. Ἦξει δι' ὅσον οὐρανὸν καὶ τοῦ Θεοῦ Υἱός, ὃς καὶ πιστευτέον ὡς Σωτῆρι καὶ ἐπὶ εὐεργεσίᾳ τῶν ἀνθρώπων καὶ πάσαις παραγεγονῆκα, καὶ νῦν παραγινομένη.

Τὸ θηρίον τὸ ἀναβαίνειν ἐκ τῆς ἀβύσσου. Θηρίον τὸν Ἀντίχριστον λέγει, διὰ τὸ ὡμὸν καὶ ἀπάθρονον καὶ αἰμοδόρον· ἀδυσστον δὲ τὸν τῶν ἀνθρώπων βίον, τὸν πικρὸν ταῖς ἁμαρτίαις καὶ λυπηρὸν καὶ ἀστατοῦντα ταῖς περιφουρήσεσι καὶ ἀντιποιήσεσι τῶν πονηρῶν πνευμάτων. Οὐ γὰρ ἐξ ἄλλης φύσεως ἐγερθήσεται ὁ ἀντίχριστος οὗτος, ἀλλ' ἐκ τῆς ἡμετέρας καὶ ἀνθρωπίνης οὐσίας. Ἀνθρώπος γὰρ ἐστὶ καὶ ἐνέργειαν τοῦ Σατανᾶ, ὡς ἤδη εἰρήται. Τοῦτο οὖν, φησὶ, τὸ θηρίον πολεμεῖ τοῖς ἁγίοις τοῦτοις· προφῆταις, καὶ ἀποκτενεῖ αὐτούς, καὶ τὰ σώματα αὐτῶν ἀταραξίει ἐν ταῖς πλατείαις τῆς Ἱερουσαλὴμ. Ἐν αὐτῇ γὰρ βασιλεύσει ὡς Ἰουδαίων βασιλεὺς, ὅς ἀπατήσεται καὶ ἔξει πρὸς πάντα ὑπαρχοῦντας καὶ κειθομένους. Καὶ ὁ Κύριος ἐπὶ τῷ ὄρει καὶ Ἐγὼ ἐλήλυθα ἐν τῷ ὄνματι τοῦ Πατρὸς μου, καὶ οὐ λαμβάνετε με. Ἐάν τις ἄλλος εἴθῃ ἐν τῷ ὄνματι τῷ ἰδίῳ, ἐκείνον λήψεται. Ὁ Σόδομα δὲ τὴν Ἱερουσαλὴμ καὶ Αἴγυπτον πνευματικῶς φησὶ καλεῖσθαι, εἰσὶν κατὰ ἀλληγορίαν. Σόδομα, διὰ τὴν τότε ἀπειθεῖαν ἐν αὐτῇ ἐπομένῃ Ἰουδαίῳ καὶ κακογενεῖαν· Αἴγυπτον, ὡς καταδουλωμένην καὶ ἀδικουσαν τοῖς Χριστοῦ δοῦλοις, ὡς ἐκείνη τὴν Ἱσραὴλ.

Ὅπου καὶ ὁ Κύριος αὐτῶν ἐσταυρώθη. Κύριος, τῶν δύο μαρτύρων θελόντι.

Καὶ βλέπουνσιν ἐκ τῶν λαῶν. Ὅρῳντες ἐκ τοῦ Ἀναγνώστη ἐκ πάσης φυλῆς ἐξηπατημένῃ Ἰουδαίᾳ τὴν ἀναίρεσιν τῶν δύο μαρτύρων, χαίρουσιν ὡς τοῦ σφῶν βασιλέως νενικηκότος, καὶ ἑσπερος χαριστηρίους δεξιόσονται ἀλλήλους. Καὶ τὰ πτώματα αὐτῶν ἀταραξίως μέναι, ἀποκτείνοντα παρῆγοντες τοῖς δύο προφῆταις.

Καὶ ἐδόθησαν τῇ γυναικὶ δύο πτέρυγες τοῦ Ἀδελφοῦ τοῦ μεγάλου. Οὐ γέγονεν ἡ γυνή, φησὶν, ὁπὸ χεῖρα τοῦ Σατανᾶ, ἀλλὰ ταῖς δοθείσαις δυοῖς πτέρυξιν ἔφυγεν εἰς τὴν ἔρημον. Πτέρυγας δύο λέγει χρηματισμοὺς παρὰ τῶν ἀγγέλων, ἵνα μὲν τὸν τοῦ Μάγου μὴ ἀνακάμψαι πρὸς Ἡρώδην διαστείλῃ· ἕτερον δὲ τὸν, ὅτι εἰς Αἴγυπτον, φάσκοντα, καὶ τοῖς ἐκεῖ· ὅτις ἦν ἔρημος θεοσεβείας. Ὁ καὶ παράδωκεν, ἐν ἀστέρεσι τὸ θεῖον ἐκτραφῆναι. Καίρῳ δὲ καὶ καιροῦ καὶ ἡμῖν καιροῦ, τὴν διατριβὴν τὴν εἰς ἔρημον σχεῖν, ὅτις τρία ἔτη καὶ ἡμῖν συγκαταλείπει τοῦ τῆς ζωῆς Ἡρώδου χρόνου.

Καὶ ἔβαλεν ὁ δράκων ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ. Τῆς ἐπιβουλῆς ἀποτυχὼν τῆς κατὰ τῆς Παρθένου ὁ δράκων, ἀλλήν ἡμῖν ἐνεκαίνισε κατὰ τῆς Παρθένου καὶ τοῦ ταύτης Υἱοῦ δραματούργειαν κατὰ τὸν σταυρὸν λέγων, δι' ὧν καὶ τῇ Μητρὶ τὴν διὰ τὸ πάθος ἀπιστίαν ἐνεπαύσατο, καὶ τῷ Υἱῷ τὴν διὰ θανάτου ἀπόλειπτον. Ποταμὸν δὲ ἐκ τοῦ στόματος φησὶ τὸν ὅπιν ἐκβαλεῖν τοὺς πειρασμοὺς, ὡς σύνθηδες τούτους εἰς ὕδωρ καὶ ποταμοὺς ἀλληγορεῖν τῇ Γραφῇ (35). Ποταμὸν οὖν, ἐν τῷ πάθει τοῦ Κυρίου πειρασμὸν τῇ Μητρὶ ἐγγινώμενον λέγει. Ὁ καὶ Συμεὼν ὁ πρεσβύτερος φησὶ τῇ Παρθένῳ· Ὁ καὶ σοὺ δὲ αὐτῆς τὴν ψυχὴν διελύσεται βομφαία. Ὁ καὶ τὸ αἶτιον, εἰς παράτασιν τοῦ ἀληθῶς αὐτὴν ὠδινῆσαι καὶ ταχεῖν, ἀλλ' οὐ φαντασίᾳ.

Καὶ ἐδοθήσεται ἡ γῆ τῇ γυναικὶ. Τὸ μὲν καταπιεῖν τὴν γῆν τὸν ποταμὸν δηλοῖ τὸ διὰ θανάτου τὸν Κύριον δεῖξασθαι ἐν τῷ μνηματί. Τίνα δὲ τρόπον ἐδοθήσεται ἡ γῆ τῇ γυναικὶ; Τῷ καταπιεῖν τὴν γῆν τὸν ποταμὸν ὃν ὁ δράκων ἔβαλεν ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ. Ὁ πόλεμος δὲ πρὸς τοὺς χρηματιστὰς υἱοὺς καὶ ἀδελφοὺς τοῦ Χριστοῦ, καθ' ὃ εἴρηται τὸ, Ὁ ἀπαγγεῖλὼ τὸ ὄνομα σου τοῖς ἀδελφοῖς μου. Τούτοις δὲ ἐξ ὁργῆς πολεμεῖν ἔκρινε τοῖς πιστοῖς τοῦ Κυρίου, οἱ τῇ πρὸς αὐτὸν εὐκρινεῖ πείρει καὶ διαθήσει καὶ εἰς συγγένειαν αὐτοῦ ἀνελήφθησαν, καθὼς ἔστιν αὐτοῦ ἀκοῦσαι· Ὁ μήτηρ μου καὶ ἀδελφοί μου εἰσιν οἱ ποιοῦντες τὸ θέλημα τοῦ Πατρὸς μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς.

ΚΕΦΑΛ. ΛΓ'.

Περὶ τοῦ θηρίου τοῦ ἔχοντος κέρατα δέκα καὶ κεφαλὰς ἐπτά· ὃν μίαν ὡς ἐσφαγμένην ἔρη.

Καὶ ἐστάθη ἐπὶ τὴν ὄμμον τῆς θαλάσσης, καὶ εἶδον ἐκ τῆς θαλάσσης θηρίον ἀναβαῖνον, ἔχον κέρατα δέκα καὶ κεφαλὰς ἐπτά, καὶ ἐπὶ τῶν κεφαλῶν αὐτοῦ δέκα διαδήματα, καὶ ἐπὶ τὰς κεφαλὰς αὐτῶν ὀνόματα βλασφημίας. Καὶ τὸ θηρίον ὃ εἶδον ἦν ὅμοιον καρδάλει. Καὶ οἱ πόδες αὐτοῦ ὡς ἀρκατοῦ, καὶ τὸ στόμα αὐτοῦ ὡς στόμα λέοντος· καὶ ἔδωκεν αὐτῷ ὁ δράκων τὴν δύναμιν αὐτοῦ, καὶ τὸν θρόνον αὐτοῦ, καὶ ἐξουσίαν μετ' αὐτόν.

¹¹ Matth. II, 13. ¹² Luc. II, 25. ¹³ Psal. CXI, 23. ¹⁴ Luc. VIII, 21.

(35) Ὡς σύνθηδες τούτους εἰς ὕδωρ καὶ ποταμοὺς ἀλληγορεῖν. Ποταμὸν, κ. τ. λ. ed.

Et datæ sunt mulieri duæ alæ aquilæ magnæ. Non devenit, inquit, mulier in manus Satanæ, sed datis sibi duabus alis fugit in desertum. Duas alas dicit oracula ab angelis data : unum quidem quo Magis præceptum est ne redirent ad Herodem, alterum vero quo dictum est : « Fuge in Ægyptum et esto ibi », quæ deserta erat a divino cultu : quod etiam admirandum erat, nempe divinum insensum inter impios enutriti. Tempus autem et tempora ac dimidium temporis continere dicunt conversationem ac moram qua fuit in deserto, id est Ægypto, quæ tres annos et dimidium comprehendit temporis vitæ Herodis.

Et jecit serpens ex ore suo aquam. Insidiarum conatu adversus Virginem frustratus serpens, alias nobis innovavit technas adversus Virginem ejusque filium instante passione, quibus et in Matrem adornabat infidelitatem propter passionem, et in filium perditionem per mortem. Flumen vero quem ex ore jecit serpens, dicit afflictiones, quemadmodum mos est Scripturæ sacræ per aquas et flumina allegorice has intelligere. Flumen igitur dicit temptationem et afflictionem quæ in passione Domini contigit Matri, quam et Simcon senex prædixit Virgini : « Et tuam, inquit, animam pertransibit gladius », cujus causa fuit ad majorem assertionem quod ipsa vere eum parturisset ac peperisset. et non phantastice.

Fuitque terra mulieri auxilio. Quod terra flumen absorberit, 758 significat Dominum post mortem susceptum fuisse in monumento. Quoniam autem modo fuit terra mulieri auxilio? Absorbendo flumen quod jecerat draco ex ore suo. Bellum vero sit adversus illos qui filii appellantur et fratres Christi, juxta id quod dictum est : « Narrabo nomen tuum fratribus meis ». Adversus hos fideles Domini servos ex ira decrevit prælium committere, qui per sinceram erga ipsum fidem et affectionem, ad ipsius etiam cognationem assumpti sunt, quemadmodum ipsum audire licet dicentem : « Mater mea et fratres mei sunt hi qui faciunt voluntatem Patris mei qui est in coelis ».

CAPUT XXXVI.

De bestia habente cornua decem et capita septem, quorum unum dicitur veluti occisum.

XII, 18; XIII, 1, 2. Et steti super arenam maris. Et vidi de mari bestiam ascendentem habentem cornua decem et capita septem, et in cornibus suis decem diademata, et super capita sua nomina blasphemiarum. Et bestia quam vidi similis erat pardus, et pedes ejus sicut pedes ursi, et os ejus sicut os leonis. Et dedit illi draco virtutem suam et thronum suum et potestatem magnam.

In præcedenti visione draco rufus in caelo videtur, nunc autem e mari ascendens. Draco itaque a caelo significat eum qui ab initio cecidit a celesti gloria, nunc vero eundem e mari dicit ascendere, per mare instabilem hanc et inquietam ostendens vitam : a qua etiam bestia ascendit, hominum vitiosas et instabiles in bonis actiones demonstrandas assumens : quod non aliud designat, quam quod Antichristus præter primum et secundum Satanam tertius ipse procedat. Porro secundum ac medium, quod et nunc ad contemplandum proponitur, potestas quædam **759** est quæ una cum apostata Satana cecidit, illo quidem minor, sed cæteris ad nocendum eminentior, qui est Antichristus, procedens secundum operationem Satanæ, et earum quæ una cum illo dejectæ, prius quidem angelicæ potestates erant, postmodum vero ex perversa voluntate ad dæmonium caligine sunt transmutatæ. Cornua vero decem designant consummationem eorum quæ juvant ad malitiam, contingero Antichristo : inter quæ gloria quoque ipsum comitatur, quoniam cornu gloriam significare solet. Sed et de his dixerunt quidam in decem regna divisum tunc iri mundum. Septem autem capita, eo quod regna in hoc mundo contingant, qui cum septenario numero quandam habet cognationem, ut qui simul dissolvatur cum sensibili et carnali vita, cum autem exoritur incorruptibilis et perpetua vita, tunc etiam regnum est perpetuum et successione carens.

Et bestia quam vidi similis erat pardo. Simul in principatu blasphemias alium sequi significat, hoc est, Antichristum. Ipse enim erit Antichristus, qui visus ab exordio Græcis principibus, et sane etiam his qui post Constantium Magnum fuere : inter quos Julianus et Valens, quique post eum secuti sunt hæretici imperatores : tunc et ipse insurget diviso paulo ante ipsius adventum Romano imperio in decem principatus, ubi jam innumeras perulerit fides Christiana blasphemias. De numero autem decem ac septem jam dictum est. Porro qualis sit bestia, similis est, inquit, pardo, pedes habens ursi, et os tanquam leonis : per pardum quidem designans Romanum imperium quod celotiter processerit adversus quoscunque impetum habuit et violenter, donec pertingeret ad finem ejus quod inchoaverat : quod etiam significat per pedes ursi. Referuntur autem et hæc ad Persarum regnum. Cæterum per os designatur regnum Babyloniorum, cui succedit indubie regnum Sarracenorum, eo quod nunc quoque in Babylone sit regia illorum, quibus dominabitur Antichristus tanquam imperator Romanorum.

Et dedit illi draco virtutem suam. Dabit namque Satanas spiritualis draco Antichristo omnem potestatem ad seducendum duntaxat infirmiores, per signa et prodigia mendacia. Quid autem per thro-

A 'Εν μὲν τῇ πρὸ ταύτης θεωρίᾳ, δράκων κυβερῶν ἐν τῷ οὐρανῷ ὁρᾶται, νῦν δὲ ἐκ τῆς θαλάσσης ἀναβαίνει. Ὁ μὲν ὅν ἀπ' οὐρανοῦ δράκων, τὸν κατ' ἀρχῆς τῆς οὐρανοῦ δόξης ἐκπεπρωμένον σημαίνει. Ὁ νῦν δὲ πάλιν, τὸν αὐτὸν ἐκ τῆς θαλάσσης ἀναβαίνοντα, θάλασσαν τὴν ἔσχατον τοῦτον καὶ ἀτάραχον παριστῶν βίον, ἀφ' ἧς καὶ ἀναβαίνει τὸ θηρίον, τὰς τῶν ἀνθρώπων (36) πλημμυεῖς καὶ ἀστηρίκτους ἐπὶ τοῖς ἀγαθοῖς πράξεις λαβὼν εἰς ἐμφάνειαν. Ὁ οὐκ ἄλλο, ἢ ὁ Ἀντίχριστος ἐπὶ τῷ πρώτῳ καὶ δευτέρῳ Σατανᾷ, τρίτος αὐτὸς προΐων. Τὸ δεύτερον δὲ καὶ μέσον, ὃ καὶ νῦν προβαίνεται εἰς θεωρίαν, δυνάμεις τὲς τυγχάνει, τῷ ἀποστάτῃ Σατανᾷ συνεκπεπρωμένη, ἐκείνου μὲν ἦτορ, τῶν δὲ λοιπῶν εἰς κακίαν προήχουσα. Ὅς ἐστιν ὁ Ἀντίχριστος, ὃ κατ' ἐνέργειαν τοῦ Σατανᾶ καὶ τῶν συγκαταβηλμένων αὐτῷ, ἀγγελικῶν μὲν τὸ πρὶν ὑπαρχουσῶν δυναμῶν, ὑστερον δὲ, ἐκ διαβεβημένης προαιρέσεως, πρὸς τὴν τῶν βαιμῶν μετασχηματισθεῶν ζέφυσι. Τὰ κέρατα δὲ τὰ δέκα τὴν τέλειον τῶν εἰς κακίαν συντελούντων προσεῖναι τῷ Ἀντίχριστῳ παραβέλοι, ἐξ ὧν καὶ δόξα αὐτῷ παρεχρεῖται, δόξαι τὸ κίρας τὴν δόξαν ἰδὸς σημαίνειν. Ἀλλὰ καὶ ἐκ τούτων τινὲς εἰρήκασιν εἰς δέκα τότε βασιλείας διηρηθεῖν τὴν οἰκουμένην. Τὰς δὲ ἐπὶ κεφαλῆς, τῷ τὰς βασιλείας ἐν τῷδε τῷ συσταίχῳ τοῦ ἰσδοματικῷ ἀριθμῷ κίραμ ὑπάρχει, συγκαταλυσμένη ὡς αἰσθητῷ τῇ κατὰ σάρκα βιώσει, ἀνατίλλοντος δὲ τοῦ ἀφθάρτου καὶ διαωνίζοντος, ἐν ᾧ καὶ ἡ βασιλεία διαωνιζουσά τε καὶ ἀδιάδοχος.

C καὶ τὸ θηρίον ὃ εἶδον ἦν ὁμοίον παρδάλει. Ἄμα τῇ ἀρχῇ τῆς βλασφημίας ἄλλον ἐπισθαί παραβέλοι, τούτῳ, τὸν Ἀντίχριστον. Αὐτὸς δὲ ἐστὶ ὁ Ἀντίχριστος ὁ προοιμῶς χρησάμενος τοῖς ἑβραίοις ἀρχουσιν, καὶ ὃ καὶ τοῖς μετὰ Κωνσταντίνον τὸν μέγαν, ὧν ἐστὶν Ἰουλιανὸς καὶ Θέοφιλος, καὶ οἱ καθ' ἐξῆς αἰρετίζοντες βασιλεῖς. Τότε καὶ αὐτὸς ἐπιστήσεται, εἰς δέκα πρὸ μικροῦ τῆς αἰῶνι ἀψίλειως μερισθείσης τῆς Ῥωμαϊκῆς ἀρχῆς, θρῶνίως μεταβεβηλμένης τῆς τῶν Χριστιανῶν ἐστειως. Περὶ τοῦ ἀριθμοῦ δὲ τοῦ δέκα καὶ ἐπὶ εἴρηται. Ὅπολον δὲ τὸ θηρίον, ὁμοίον φησι παρδάλειως, καὶ οἱ πόδες ἀρκτου, καὶ τὸ στόμα ὡς λέοντος, διὰ μὲν τῆς παρδάλειως τὴν Ῥωμαίων σημαίνον ἀρχὴν, ὡς ταχυεργῇ, καθ' ὧν ἂν τὴν ὁρμὴν σχῇ, καὶ καρτερικὴν μέχρις ἂν πρὸς τέλος τοῦ ἐνέρεσθαι φθάσῃ, ὃ καὶ διὰ τῶν τῆς ἀρκτου ποδῶν ὁρᾶται. Ἀναφέρονται δὲ καὶ εἰς τὴν Περσῶν βασιλείαν. Αἱ δὲ τοῦ στόματος ἡ Βαβυλωνίων, ἣν ἂν τις ἀπαρωγίστως τὴν τῶν Σαρρακηνῶν ἐκδέχεται, καθ' ὅτι καὶ ἐν Βαβυλῶνι νῦν ἐστὶ τὸ ἀρχαῖον αὐτῶν, ὧν ἡ δὲ Ἀντίχριστος ὡς Ῥωμαίων βασιλεὺς κρατῆσει.

Καὶ ἔδωκεν αὐτῷ ὁ δράκων τὴν δύναμιν τοῦ. Δώσει γὰρ τῷ Ἀντίχριστῳ ὁ Σατανᾶς, ὁ κατὰ τὸν δράκων, πᾶσαν ἐξουσίαν ἐν σημείοις καὶ τέρασι ψευδέσι, πρὸς ἐξαπάτην ὅμως τῶν ἀστηρίκτων. Τὴν

θρόνον διὰ τὴν νεφέλην, εἰ μὴ τὴν ἐξουσίαν τοῦ ἀέρος· αὐτοὺς τοῦ οὐρανοῦ, ἢ καὶ αὐτὸς ἔσχε τῆς οὐρανόθεν ἐξουσίας;

Καὶ εἶδον μίαν ἐκ τῶν κεφαλῶν αὐτοῦ, ὡς ἐσφαγμένην εἰς θάνατον· καὶ ἡ πληγὴ τοῦ θανάτου αὐτοῦ ἐθεραπεύθη· καὶ ἐθαύμασαν ὅλη ἡ γῆ ὀπίσω τοῦ θηρίου· καὶ προσεκύνησαν τῷ δράκοντι τῷ δεδοκῆτι τῇ ἐξουσίᾳ τῷ θηρίῳ, καὶ προσεκύνησαν τῷ θηρίῳ, λέγοντες· Τίς ὅμοιος τῷ θηρίῳ; τίς δυνατὸς πολεμῆσαι μετ' αὐτοῦ; καὶ ἐδόθη αὐτῷ στόμα λαλοῦν μεγάλα καὶ βλασφημίας· καὶ ἐδόθη αὐτῷ ἐξουσία πόλεμον ποιῆσαι μῆνας τεσσαράκοντα δύο. Καὶ ἤνοιξε τὸ στόμα αὐτοῦ εἰς βλασφημίας πρὸς τὸν θεόν, βλασφημῆσαι τὸ ὄνομα αὐτοῦ, καὶ τὴν σκηνὴν αὐτοῦ, καὶ τοὺς ἐν τῷ οὐρανῷ σκηνοῦντας. Καὶ ἐδόθη αὐτῷ ποιεῖν πόλεμον μετὰ τῶν ἁγίων, καὶ νικῆσαι αὐτούς.

Τούτῳ διαφόρως ἐκλήκετον. Ἦτοι γὰρ οὕτω νοητέον· Κεφάλαιον τοῦ Σατανᾶ, τὰ ὅτι αὐτοῦ πεπλανημένα ἴσθη. Τούτων δὲ ἡ πρὸς εὐσέβειαν ἐπαναγωγὴ, σφαγὴ εἰς θάνατον ἐλογίσθη. Καὶ οὐκυρίως σφαγὴν, ἀλλ' ὡς σφαγὴν τὸ βῆτον παριστά, οὐκ ἐσφαγμένην, ἀλλ' ὡς ἐσφαγμένην φάσκον, καὶ τῷ, ὡς, ὁμοιωματικῶς μορίῳ χρῆσάμενον. Ταύτη γοῦν πάλιν τῇ εἰς θεογνωσίαν ἐπαναστροφῇ, ἡ πρὸς τὸν ἐξ ἀρχῆς πρὸς ἀσέβειαν ἐπαναδρομὴ, θεραπεία ἀνόμεναι πληγῆς. Ἡ τοίνυν οὕτως τὰ τῆς ἀναπτύξεως τοῦ βῆτου, ἢ καὶ οὕτως· Κεφαλὴν ὡς ἐσφαγμένην, εἴτε τινὰ τῶν ἀρχόντων αὐτοῦ τεθανατωσθαι, καὶ ἐκ τῆς ὅτι αὐτοῦ εἰς πολλὰ διαιρέσεις ἀρχῆς διὰ γοητείας ἀπατηλῶς ἀνίστασθαι δοῦναι, ἢ τὴν Ῥωμαίων ἀρχὴν ἀπολλυμένην διὰ τῆς εἰς πολλὰ διαιρέσεως σφαγῆς τρόπον νομισθῆναι· αὐτοῦ δὲ τοῦ Ἀντιχρίστου ταύτας καταλαλόντος, τὴν κατάλυσιν θεραπείαν νομισθῆναι.

Καὶ ἐθαύμασαν ὅλη ἡ γῆ ὀπίσω τοῦ θηρίου. Ἄνελ τοῦ θαύματος ἐκλήθη, ὥσπερ προηγούμενον τοῦ θηρίου διὰ τῶν τεράτων, αὐτῶν δὲ ἐξόπισθεν ἐπακολουθούντων τῇ συγκαταθείσει. Τὸ δὲ ὅλη ἡ γῆ, ἀνελ τοῦ, καὶ ἀνθρώπος, εἰρηται μετωνυμικῶς τῷ τρέπον, ἀπὸ τοῦ περιέχοντος τὸ περιεχόμενον.

Καὶ προσεκύνησαν τῷ δράκοντι. Τὸ ὑπὸ τοῦ Ἀντιχρίστου θαῦμα εἰς τὸν δι' αὐτοῦ ἐνεργούμενον διάβολον τὴν ἀναφορὰν ἔχει. Δι' ἐκείνου γὰρ ὁ δράκων προσκυνήσεται.

Καὶ ἐδόθη αὐτῷ στόμα λαλοῦν μεγάλα καὶ βλασφημίας. Αὐτὸν τὸ λέγειν. Ἡ γὰρ τῆς ἀνεκφράστου τοῦ Θεοῦ ἀνοχῆς τούτο, ὡς γυμνασίας χάριν καὶ δοκιμῆς τῆς πρὸς αὐτὸν ἡμῶν διαθέσεως, ἀνεχομένου τὰ τοιαῦτα· ἢ τὸ, ἐδόθη, ὅτι τῶν ἡπατημένων προσκυνήσαντων αὐτῷ ἀνθρώπων. Τὸ δὲ μέγαλα λαλεῖν, τὸ ὑπερηφανίας μετὰ ῥήματα προφέρειν.

Καὶ ἐδόθη αὐτῷ ἐξουσία ἐπὶ πᾶσαν φυλὴν καὶ λαόν καὶ γένος καὶ ἔθνος, καὶ προσκυνήσουσιν αὐτὸν πάντες οἱ κατοικοῦντες ἐπὶ τῆς γῆς. Ἐν οὗ γέγραπται τὰ ὀνόματα ἐν τῷ βιβλίῳ τῆς ζωῆς τοῦ Ἀγρίου τοῦ ἐσφαγμένου ἀπὸ καταβολῆς

num intelligendum est nisi potestas aeris tenebrarum harum, 760 quam ipse quoque accepit qui a gloriis celesti cecidit?

XIII, 5-7. Et vidi unum de capitibus ejus tanquam occisum ad mortem, et plaga mortis ejus curata est. Et admirata est universa terra post bestiam. Et adoraverunt draconem qui dederat potestatem bestiae, et adoraverunt bestiam dicentes: Quis similis bestiae? quis poterit pugnare cum ea? Et datum est ei os loquens magna et blasphemias: et data est ei potestas faciendi praelium menses quadraginta duos. Et aperuit os eum ad blasphemiam adversus Deum, ut blasphemaret nomen ejus et tabernaculum ejus et eos qui in caelo habitant. Et datum est illi bellum facere cum sanctis et vincere eos.

Hoc vario modo accipi potest: aut enim ita intelligendum est, ut caput Satanæ gentes sint ab eo seductæ: nam harum inductio ad divinum cultum et pietatem, occisio ad mortem reputata est. Quod autem non fuerit proprie occisio, sed tanquam occisio, ipsa litteræ series demonstrat, quæ non occisum dicit, utendo etiam ὡς, id est tanquam, similitudinis particula. Ad hanc igitur conversionem ad Dei cognitionem, rursus succedens recursus ad primam impietatem, nominatus est cura plagæ. Aut hoc igitur modo dicti explicatio sumenda est: aut etiam isto modo: caput tanquam occisum, sive quod aliquis principum ipsius occisus fuerit, et eo quod ipse divideret in multa principatum, per imposturam fraudulentè resurgere videatur. Aut putari Romanorum peritissæ imperium in modum occisionis, eo quod in multa divisum fuerit: ipso tamen Antichristo qui id dissolverat, existimaverit dissolutionem esse curam.

Et admirata est universa terra post bestiam. Hoc est, stupore perculsa est: tanquam præeunte bestia per signa, ipsis vero per approbationem a tergo sequentibus. Universa autem terra per metonymiæ figuram dictum est, quæ a continenti contentum intelligitur.

Et adoraverunt draconem. Miraculum sive res prodigiosa quæ fiet ab Antichristo relationem habebit ad diabolum, qui per eum operabitur: nam draco per illum adorabitur.

761 Et datum est ei os loquens magna et blasphemiam. Bisariam hæc accipi possunt: aut enim hoc ineffabilis Dei tolerantiae est, qui hujusmodi sustineat, gratia exercitii ac probationis affectus nostri erga ipsum: aut quod datum est ab hominibus qui seducti ipsum adoraverunt. Magna autem loqui, hoc est, verba superbiæ plena proferre.

XIII, 7-10. Et data est illi potestas in omnem tribum et populum et linguam et gentem: et adorabunt eum omnes qui habitant in terra quorum nomina non sunt scripta in libro vitæ Agni qui occisus est origine mundi. Si quis habet aurem, audiat. Si q

captivitatem ducit, in captivitatem vadit : si quis gladio occidit, oportet eum gladio occidi. Hic est patientia et fides sanctorum.

In præcedentibus dictum est quod tempus adventus Antichristi et fraudulentæ ipsius potestatis tribus annis et dinidio consummetur : nam hoc temporale spatium conficiunt menses quadraginta duos.

Et adorabunt eum omnes qui habitant in terra. Cum particula πᾶς, id est omnis, trahat secum comprehensivam intelligentiam, ne hoc etiam loco ita accipi intelligatur ut Antichristus adorationem habeat universi generis humani, signum tradidit eorum qui ipsum adorarent, illos dicens adorare qui habitant in terra : quos etiam cecidisse canit Isaias : « Non cademus, » inquit, « sed cadent qui habitant in terra⁷⁵, » hoc est, qui nullam cœlestium curam habent et ejus quæ ibi est gloriæ, sed terrenæ habitationi et brutali juxta eam vitæ se adaptant : ideo quoque frustrati sunt inscriptione libri vitæ.

Non sunt scripta in libro vitæ Agni qui occisus est ab origine mundi. Per hyperbaton hoc intelligendum est, ut sit hic sensus : Quorum non sunt scripta nomina ab origine mundi in libro vitæ Agni qui occisus est. Siquidem quorum scripta sunt, ab origine mundi scripta sunt : ita enim oportet intelligere, non ut scriptura habet, quia neque ab origine mundi facta est agni occisio. Quinam autem sunt qui non adorarunt draconem, quorum sunt scripta nomina in libro vitæ Agni? Age, ex alienigenis tales esse dicamus qualis erat Job et quatuor ejus amici, **762** et ex Israel sancti prophetae et omnes qui in Veteri Testamento propter pietatem martyrium tulerunt. Hujus quoque libri Lucas ait etiam Dominum nostrum Jesum Christum fecisse mentionem, dum ait : « Gaudete quod nomina vestra scripta sunt in cœlis⁷⁶. »

Si quis habet aurem, audiat. Si quis habet aurem transmittendo depromptam per verba intelligentiam ad mentem, audiat quæ dicta sunt, et cognoscat quod is qui promptus est ad ducendum alios in captivitatem, accipiet debita suis factis præmia. Nam hoc ostendere vult quod ait, vadit, hoc est, laborem in seipsum ad ultionem rejicit, ut et ipso captivus ducatur a bestia, nullam nactus a Deo refocillationem ut non abducatur. Hic conspicitur datur patientia eorum, qui per afflictiones piis Dei cultoribus a Satana inductas fortissime transierunt, et sanctorum qui per fidem probati sunt, quia et ipsi per fidem egregie præstiterunt cuncta quæ laude digna sunt, si Paulo credendum est, qui hæc ita latius epistola ad Hebræos enumerat.

⁷⁵ Isa. lxxvi, 18. ⁷⁶ Luc. x, 20.

(37) Edit., ol τοιοῦτοι φέρε εἰσίν, ὡς.

κόσμου. Εἰ τις ἔχει οὖς, ἀκουσάτω· εἰ τις αἰχμαλωσίαν συνάγει, εἰς αἰχμαλωσίαν ὑπάγει· εἰ τις ἐν μαχαίρᾳ ἀποκτενεῖ, δεῖ αὐτὸν ἐν μαχαίρᾳ ἀποκτανθῆναι. Ὅδε ἐστὶν ἡ ὑπομορὴ καὶ ἡ πίστις τῶν ἁγίων.

Ἐν τοῖς φθάσασιν εἰρήται, ὡς ὁ τῆς ἐπιδημίας τοῦ Ἀντιχρίστου καιρὸς, καὶ τῆς ἀπατηλῆς αἰτεῦ ἐξουσίας, εἰς τρία ἡμῖς ἐτη συντελεῖται. Τοῦτο γὰρ οἱ τεσσαρακονταδύο μῆνες, χρονικὸν διάστημα συνάγουσιν.

Καὶ προσκυνήσουσιν αὐτὸν πάντες οἱ κατοικοῦντες ἐπὶ τῆς γῆς. Περιληπτικὴν ἔννοιαν ἐπισημαζομένου τοῦ, πᾶς, μορίου (ἵνα μὴ κἀνταῦθα τοῦτο παραληφθῇ εἰς παντὸς ἀνθρωπίνου γένους σχεῖν τὸν Ἀντίχριστον ἐννοηθῇ τὴν προσκύνησιν), πρῶτισμα παρέσχε τῶν προσκυνούντων τούτῳ, ἐκείνους λέγων προσκυνῆσαι, τοὺς κατοικοῦντας ἐπὶ τῆς γῆς, ὡς καὶ Ἡσαΐας πεισθεῖναι μελωδεῖ, « Οὐ πεισόμεθα, » φάσκων, « ἀλλὰ πεισοῦνται οἱ ἐνοικοῦντες ἐπὶ τῆς γῆς, » τούτέστιν, οἱ μὴδὲν τῶν οὐρανίων καὶ τῆς ἐκεῖ δόξης πεφροντικότες, ἀλλὰ τῇ γῆϊνῃ ἐστία καὶ τῇ κατ' αὐτὴν χοιρώδει βιώσει προσαρμολόμενα. Διὸ καὶ τοῖς τοῦ βιβλίου τῆς ζωῆς διημαρτήκατον ἐγγραφεῖς.

Τοῦ Ἀρρίου τοῦ ἐσφαγμένου ἀπὸ καταβολῆς κόσμου. Ἐν ὑπερβατῷ ἀκουστέον τὸ, Ὅν οὐ γέγραπται τὰ ὀνόματα ἐν τῇ βίβλῳ τῆς ζωῆς τοῦ Ἀρρίου τοῦ ἐσφαγμένου. Ἐπὶ ὧν γέγραπται, ἀπὸ καταβολῆς κόσμου γέγραπται. Οὕτω γὰρ δεῖ νοεῖν, οὐχ ὡς ἡ Γραφή ἔχει, ὅτι μὴδὲ ἀπὸ καταβολῆς κόσμου ἡ τοῦ Ἀρρίου σφαγή. Τίνων δὲ τὰ ὀνόματα μὴ προσκυνησάντων τῷ δράκοντι ἐν τῇ βίβλῳ τοῦ Ἀρίου ἐγράφησαν; Ἐκ τῶν ἐθνῶν, φέρε εἰπεῖν, ὡς (37) ὁ Ἰωδ καὶ οἱ τέσσαρες αὐτοῦ φίλοι, [καὶ ἐκ τοῦ Ἰσραὴλ οἱ ἅγιοι προφῆται (38),] καὶ πάντες οἱ δι' εὐσέβειαν μαρτυροῦμενοι ἐν τῇ Παλαιᾷ. Τούτου τοῦ βιβλίου καὶ τὸν Κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν καὶ Λουκᾶς φησὶ ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ μνημονεύσαι, ἥλικα λέγει· « Χαίρετε οὖν τὰ ὀνόματα ὑμῶν ἐγράφη ἐν τοῖς οὐρανοῖς. »

Εἰ τις ἔχει οὖς, ἀκουσάτω. Εἰ τις, φησὶν, ἔχει οὖς, τῷ ἡγεμόνι νῦν παραπέμπων τὴν διὰ τῶν ῥημάτων ἐκφερομένην ἔννοιαν, ἀκουσάτω τῶν εἰρημένων, καὶ γινώτω, ὅτι ὁ περὶ τὸ αἰχμαλωτίζειν ἐτέρως πρόχειρος, δίδεται τὰ ἐπιχειρεῖ τῶν παρηγμένων αὐτῷ. Τοῦτο γὰρ βούλεται παρῆσθαι τὸ, ὑπάγει, οἶονε, εἰς ἀντέκτισιν αὐτῷ τὸν μόνον καταβάλλει, τοῦ καὶ αὐτὸν αἰχμαλωτισθῆναι ὑπὸ τοῦ θηρίου μηδεμιᾶ ἀναλήψεως τυγχάνων ὑπὸ τοῦ Θεοῦ τοῦ μὴ ἀπαχθῆναι. Ὅδε ἐνορᾶται ἡ ὑπομονὴ τῶν διὰ τῆς θλίψεως τὰς ὑπὸ τοῦ Σατανᾶ ἐγγινεμένας τοῖς εὐσεβεῖσι καρτερικώτατα διαδεσθέντων, καὶ διὰ τῆς πίστεως δεδοκιμασμένων ἁγίων, οἵ καὶ αὐτοὶ πίστιν κατάρθωσαν τὰ ἐπαινετὰ πάντα, εἰς Παῦλον πιστόν· Ἐβραίοις οὕτω διεξιόντι ταῦτα πλατύτατον.

(38) Inclusa omittit ed.

θρόνον δὲ τί νοητόν, εἰ μὴ τῆς ἐξουσίας τοῦ ἀέρος τοῦ οὐρανοῦ τοῦτου, ἣν καὶ αὐτὸς ἔσχε τῆς οὐρανοῦ δόξης ἐκπεπρωμένος :

Καὶ εἶδον μίαν ἐκ τῶν κεφαλῶν αὐτοῦ, ὡς ἐσφαγμένην εἰς θάνατον· καὶ ἡ πληγὴ τοῦ θανάτου αὐτοῦ ἐθεραπεύθη· καὶ ἐθαύμασαν ὅλη ἡ γῆ ὁπίσω τοῦ θηρίου· καὶ προσεκύνησαν τῷ δράκοντι ἐφ' ὃδεωκότε τὴν ἐξουσίαν ἐπὶ θηρίῳ, καὶ προσεκύνησαν τῷ θηρίῳ, λέγοντες· Τίς ὁμοίος τῷ θηρίῳ; τίς δυνατός πολεμῆσαι μετ' αὐτοῦ; καὶ ἐδόθη αὐτῷ στόμα λαλοῦν μεγάλα καὶ βλασφημίας· καὶ ἐδόθη αὐτῷ ἐξουσία πόλεμον ποιῆσαι μῆνας τεσσαράκοντα δύο. Καὶ ἤνοιξε τὸ στόμα αὐτοῦ εἰς βλασφημίας πρὸς τὸν Θεόν, βλασφημίας τοῦ ὄνομα αὐτοῦ, καὶ τῆς σκηνῆς αὐτοῦ, καὶ τοῦ ἐν τῷ οὐρανῷ σκηνοῦντος. Καὶ ἐδόθη αὐτῷ ποιῆσαι πόλεμον μετὰ τῶν ἁγίων, καὶ νικῆσαι αὐτούς.

Τούτο διαφόρως ἐκληπτέον. Ἦτοι γὰρ οὕτως νοητόν· Κεφάλαιον τοῦ Στανθ, τὰ ὑπ' αὐτοῦ πεπλανημένα ἔθνη. Τούτων δὲ ἡ πρὸς εὐσέβειαν ἐπαναγωγὴ, σφαγὴ εἰς θάνατον ἐλογίσθη. Καὶ ὅτι οὐ κυρίως σφαγὴν, ἀλλ' ὡς σφαγὴν τὸ ζῆτον παριστά, οὐκ ἐσφαγμένην, ἀλλ' ὡς ἐσφαγμένην ψάσxon, καὶ ἐφ', ὡς, ὁμοιωματικῶς μορίῳ χρησάμενον. Ταύτη γοῦν πάλιν τῇ εἰς θεογνωσίαν ἐπαναστροφή, ἡ πρὸς τὸν ἐξ ἀρχῆς πρὸς ἀσέβειαν ἐπαναδρομή, θεραπεία ὠνόμασται πληγῆς. Ἦ τοίνυν οὕτως τὰ τῆς ἀναπτύξεως τοῦ βητοῦ, ἡ καὶ οὕτως· Κεφαλὴν ὡς ἐσφαγμένην, εἴτε τινὰ τῶν ἀρχόντων αὐτοῦ τεθνατωσθαι, καὶ ἐκ τῆς ὑπ' αὐτοῦ εἰς πολλὰ διαιρέσεως ἀρχῆς διὰ γοητείας ἀπατηλῶς ἀνίστασθαι δοῦναι, ἡ τὴν Ῥωμαίων ἀρχὴν ἀπολλυμένην διὰ τῆς εἰς πολλὰ διαιρέσεως σφαγῆς τρόπον νομισθῆναι· αὐτοῦ δὲ τοῦ Ἀντιχρίστου ταύτης καταλυτικότητος, τὴν καταλύσιν θεραπείαν νομισθῆναι.

Καὶ ἐθαύμασαν ὅλη ἡ γῆ ὁπίσω τοῦ θηρίου. Ἀπὸ τοῦ θαύματος ἐπλήσθη, ὡς περ προηγουμένου τοῦ θηρίου διὰ τῶν τεράτων, αὐτῶν δὲ ἐξόπισθεν ἐπακολουθούντων τῇ συγκαταθέσει. Τὸ δὲ ὅλη ἡ γῆ, ἀπὸ τοῦ, πᾶς ἄνθρωπος, εἴρεται μετωνυμικῶς τῷ τέρει, ἀπὸ τοῦ περιέχοντος τὸ περιεχόμενον.

Καὶ προσεκύνησαν τῷ δράκοντι. Τὸ ὑπὸ τοῦ Ἀντιχρίστου θαῦμα εἰς τὸν δι' αὐτοῦ ἐνεργούμενον διόβολον τῆς ἀναφορᾶς ἔξει. Δι' ἀκαίλου γὰρ ὁ δράκων προσκυνῆσθαι.

Καὶ ἐδόθη αὐτῷ στόμα λαλοῦν μεγάλα καὶ βλασφημίας. Αὐτὸν τὸ λέγειν. Ἦ γὰρ τῆς ἀνεκφράστου τοῦ Θεοῦ ἀνωχῆς τούτο, ὡς γυμνασίας χάριν καὶ δοκιμῆς τῆς πρὸς αὐτὸν ἡμῶν διαθέσεως, ἀνεγόμενον τὰ τοιαῦτα· ἡ ἐπὶ, ἐδόθη, ὑπὸ τῶν ἡπατημένων προσηκούντων αὐτῷ ἀνθρώπων. Τὸ δὲ μέγα λαλεῖν, τὸ ὑπερηφανίας μετὰ ῥήματα προφέρειν.

Καὶ ἐδόθη αὐτῷ ἐξουσία ἐπὶ πᾶσαν φυλὴν καὶ λαόν καὶ γλῶσσαν καὶ ἔθνος, καὶ προσκυνήσουσιν αὐτὸν πάντες οἱ κατοικοῦντες ἐπὶ τῆς γῆς, ὡς οὐ γέγραπται τὰ ὀνόματα ἐν τῷ βιβλίῳ τῆς ζωῆς τοῦ ἁγίου τοῦ ἐσφαγμένου ἀπὸ καταβολῆς

num intelligendum est nisi potestas acris tenebra ruin harum, 760 quam ipse quoque accepit qui a gloria celesti cecidit?

XIII, 3-7. Et vidi unum de capitibus ejus tanquam occisum ad mortem, et plaga mortis ejus curata est. Et admirata est universa terra post bestiam. Et adoraverunt draconem qui dederat potestatem bestiae, et adoraverunt bestium dicentes: Quis similis bestiae? quis poterit pugnare cum ea? Et datum est ei os loquens magna et blasphemias: et datum est ei potestas faciendi praelium menses quadraginta duos. Et aperuit os suum ad blasphemiam adversus Deum, ut blasphemaret nomen ejus et tabernaculum ejus et eos qui in caelo habitant. Et datum est illi bellum facere cum sanctis et vincere eos.

Hoc vario modo accipi potest: aut enim ita intelligendum est, ut caput Satanæ gentes sint ab eo seductæ: nam harum inductio ad divinum cultum et pietatem, occisio ad mortem reputata est. Quod autem non fuerit proprie occisio, sed tanquam occisio, ipsa litteræ series demonstrat, quæ non occisum dicit, utendo etiam ὡς, id est tanquam, similitudinis particula. Ad hanc igitur conversionem ad Dei cognitionem, rursum succedens recursus ad ipsam impietatem, nominatus est cura plagæ. Aut hoc igitur modo dicti explicatio sumenda est: aut etiam isto modo: caput tanquam occisum, sive quod aliquis principum ipsius occisus fuerit, et eo quod ipse diviserit in multa principatum, per imposturam fraudulentè resurgere videatur. Aut putari Romanorum peritise imperium in modum occisionis, eo quod in multa divisum fuerit: ipse tamen Antichristus qui id dissolverat, existimaverit dissolutionem esse curam.

Et admirata est universa terra post bestiam. Hoc est, stupore perculsa est: tanquam præeunte bestia per signa, ipsis vero per approbationem a tergo sequentibus. Universa autem terra per metonymicæ figuram dictum est, qua a continenti contentum intelligitur.

Et adoraverunt draconem. Miraculum sive res prodigiosa quæ sit ab Antichristo relationem habebit ad diabolum, qui per eum operabitur: nam draco per illum adorabitur.

761 Et datum est ei os loquens magna et blasphemiam. Bisariam hæc accipi possunt: aut enim hoc ineffabilis Dei tolerantie est, qui hujusmodi ausineat, gratia exercitii ac probationis affectus nostri erga ipsum: aut quod datum est ab hominibus qui seducti ipsum adoraverunt. Magna autem loqui, hoc est, verba superbiæ plena proferre.

XIII, 7-10. Et data est illi potestas in omnem tribum et populum et linguam et gentem: et adorabant eum omnes qui habitant in terra quorum nomina non sunt scripta in libro vitæ Agni qui occisus est ab origine mundi. Si quis habet aurem, audiat. Si quis

captivitatem ducit, in captivitatem vadit: si quis gladio occidit, oportet eum gladio occidi. Hic est patientia et fides sanctorum.

In præcedentibus dictum est quod tempus adventus Antichristi et fraudulentæ ipsius polostatis tribus annis et dimidio consummetur: nam hoc temporale spatium conficiunt menses quadraginta duos.

Et adorabunt eum omnes qui habitant in terra. Cum particula πᾶς, id est omnis, trahat secum comprehensivam intelligentiam, ne hoc etiam loco ita accipi intelligatur ut Antichristus adorationem habeat universi generis humani, signum tradidit eorum qui ipsum adorarent, illos dicens adorare qui habitant in terra: quos etiam eecidisse canit Isaias: « Non cademus, » inquiens, « sed cadent qui habitant in terra », hoc est, qui nullam celestium curam habent et ejus quæ ibi est gloriæ, sed terrenæ habitationi et brutali: juxta eam vitæ se adaptant: ideo quoque frustrati sunt inscriptione libri vitæ.

Non sunt scripta in libro vitæ Agni qui occisus est ab origine mundi. Per hyperbaton hoc intelligendum est, ut sit hic sensus: *Quorum non sunt scripta nomina ab origine mundi in libro vitæ Agni qui occisus est.* Siquidem quorum scripta sunt, ab origine mundi scripta sunt: ita enim oportet intelligere, non ut scriptura habet, quia neque ab origine mundi facta est agni occisio. Quinam autem sunt qui non adorarunt draconem, quorum sunt scripta nomina in libro vitæ Agni? Age, ex alienigenis tales esse dicamus qualis erat Job et quatuor ejus amici, 762 et ex Israel sancti prophetæ et omnes qui in Veteri Testamento propter pietatem martirium tulerunt. Hujus quoque libri Lucas ait etiam Dominum nostrum Jesum Christum fecisse mentionem, dum ait: « Gaudete quod nomina vestra scripta sunt in cœlis ». »

Si quis habet aurem, audiat. Si quis habet aurem transmittendo depromptam per verba intelligentiam ad mentem, audiat quæ dicta sunt, et cognoscat quod is qui promptus est ad ducendum alios in captivitatem, accipiet debita suis suetis præmia. Nam hoc ostendere vult quod ait, *vadit*, hoc est, laborem in seipsum ad ulionem rejicit, ut et ipso captivus ducatur a bestia, nullam inactus a Deo refocillationem ut non abducatur. Hic conspiciatur patientia eorum, qui per afflictiones pils Dei cultoribus a Satana inducias fortissimo transierunt, et sanctorum qui per fidem prohati sunt, quia et ipsi per fidem egregie præstiterunt cuncta quæ laude digna sunt, si Paulo credendum est, qui hæc ita latius epistola ad Hebræos enumerat.

76 Isa. xxvi, 18. 76 Luc. x, 20.

(37) Edit., ol τοιοῦτοι φέρε εἰπεῖν, ὡς.

Ἀ κόσμον. Εἰ τις ἔχει οὖς, ἀκουσάτω· εἰ τις αἰχμαλωσίαν συνάγει, εἰς αἰχμαλωσίαν ὑπάγει· εἰ τις ἐν μαχαίρᾳ ἀποκτενεῖ, δεῖ αὐτὸν ἐν μαχαίρᾳ ἀποκτανθῆναι. Ὡδὲ ἐστὶν ἡ ὑπομονὴ καὶ ἡ πίστις τῶν ἁγίων.

Ἐν τοῖς φθάσαιν εἰρηται, ὡς ὁ τῆς ἐπιδημίας τοῦ Ἀντιχρίστου καιρὸς, καὶ τῆς ἀπατηλῆς αἰε. ὁ ἐξουσίας, εἰς τρεῖς ἡμῖς ἐτη συνταλεῖται. Τοῦτο γὰρ οἱ τριακονταβῆτο μῆνες χρονικὴν διάστημα συνάγουσιν.

Καὶ προσκυνήσουσιν αὐτὸν πάντες οἱ κατοικοῦντες ἐπὶ τῆς γῆς. Περιληπτικὴν ἐννοιαν ἐπισυρομένου τοῦ, πᾶς, μορίου (ἵνα μὴ κἀνταῦθα τοῦτο παραληφθῇ εἰς παντός ἀνθρωπίνου γένους σχεῖν τὸν Ἀντίχριστον ἐνοεῖσθαι τὴν προσκύνησιν), ἡμῶς παρασχέ τῶν προσκυνούντων τοῦτο, ἐκείνους λέγων προσκυνῆσαι, τοὺς κατοικοῦντας ἐπὶ τῆς γῆς. ὡς καὶ Ἰσαΐας περὶ τοῦ μελωδεῖ, « Οὐ πεσοῦμεθα, » φάσκων, « ἀλλὰ πεσοῦνται οἱ ἐνοικοῦντες ἐπὶ τῆς γῆς, » τουτέστιν, οἱ μὴ δὲ τῶν οὐρανίων καὶ τῆς ἐκεῖ δόξης κεφρονισκόμενοι, ἀλλὰ τῇ γῇ ἐστὶς καὶ τῇ κατ' αὐτὴν χοιρώδει βιώσει προσαρμολόμενοι. Διὸ καὶ τοῖς τοῦ βιβλίου τῆς ζωῆς διημαρτήκαται ἐγγραφῆς.

Τοῦ Ἀρρίου τοῦ ἐσχατημένου ἀπὸ καταβολῆς κόσμου. Ἐν ὑπερβατῇ ἀκουστέον τὸ, Ὅτι οὐ γέγραπται τὰ δρώμενα ἐν τῇ βίβλῳ τῆς ζωῆς τοῦ Ἀρρίου τοῦ ἐσχατημένου. Ἐπεὶ ὡς γέγραπται, ἀπὸ καταβολῆς κόσμου γέγραπται. Οὕτω γὰρ εἰς νοεῖν, οὐχ ὡς ἡ Γραφή ἔχει, ὅτι μὴδὲ ἀπὸ καταβολῆς κόσμου ἡ τοῦ Ἀρρίου σφαγή. Τίνων δὲ τὰ ὀνόματα μὴ προσκυνησάντων τῷ δράκοντι ἐν τῇ βίβλῳ τοῦ Ἀρρίου ἐγράφθησαν; Ἐκ τῶν ἐθνῶν, φέρε εἰπεῖν, ὡς (37) ὁ Ἰωὼ καὶ οἱ τέσσαρες αὐτοῦ φίλοι, [καὶ ἐκ τοῦ Ἰσραὴλ οἱ ἅγιοι προφῆται (38).] καὶ πάντες οἱ δι' εὐσέδειαν μαρτυρούμενοι ἐν τῇ Παλαιᾷ. Τοῦτο τοῦ βιβλίου καὶ τὸν Κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν καὶ Λουκᾶς φησὶν ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ μνημονεύσαι, ἥτις λέγει· « Χαίρετε οὗτοι τὰ ὀνόματα ὑμῶν ἐγράφη ἐν τοῖς οὐρανοῖς. »

Εἰ τις ἔχει οὖς, ἀκουσάτω. Εἰ τις, φησὶν, ἔχει οὖς, τῷ ἡγεμόνι ἢ παραπέμπων τὴν διὰ τῶν ῥημάτων ἐκφερομένην ἐννοιαν, ἀκουσάτω τῶν εἰρημένων, καὶ γινώτω, ὅτι ὁ περὶ τὸ αἰχμαλωτίζειν ἐτέρους πρόχειρος, δίδεται τὰ ἐπιχειρήματα τῶν πεπραγμένων αὐτῷ. Τοῦτο γὰρ βούλεται παρῆναι τὸ, ὑπάγει, οἰονεῖ, εἰς ἀνέκτισιν αὐτῷ τὸν μόχθον καταδῶλκει, τοῦ καὶ αὐτὸν αἰχμαλωτισθῆναι ὑπὸ τοῦ θηρίου μηδεμιᾶ; ἀναλήψως τυγχάνων ὑπὸ τοῦ θεοῦ τοῦ μὴ ἀπαχθῆναι. Ὡδὲ ἐνοράται ἡ ὑπομονὴ τῶν διὰ τὰς ὀλιψαῖς τὰς ὑπὸ τοῦ Σατανᾶ ἐγγινόμενας τοῖς εὐσεβεῖς καρτερικώτατα διαβεβηκόντων, καὶ διὰ τῆς πίστεως δεδοκιμασμένων ἁγίων, οἱ καὶ αὐτοὶ πίστει κατάρθωσαν τὰ ἐπαινετὰ πάντα, εἶπε Παῦλος παρῆναι Ὁδραῖς οὕτω διεξίοντι ταῦτα πλατύταρον.

(38) Inclusa omittit ed.

ΚΕΦΑΛ. ΑΖ'.

Α

CAPUT XXXVII.

Περὶ τέττονος θηρίου δύο κέρατα ἔχοντος, καὶ τῷ
πρώτῳ τούτῳ ἀνθρώπους προσάγοντος.

Καὶ εἶδον ἄλλο θηρίον ἀναβαῖνον ἐκ τῆς γῆς,
καὶ εἶχε κέρατα δύο ὅμοια ἀνθρώπῳ, καὶ ἐλάλει ὡς
ῥάβδων. Καὶ τὴν ἐξουσίαν τοῦ πρώτου θηρίου
πᾶσαν ποιεῖ ἐνώπιον αὐτοῦ. Καὶ ἰσχύει τὴν γῆν
καὶ τοὺς ἐν αὐτῇ κατοικοῦντας, ἵνα προσκυνή-
σωσι τὸ θηρίον τὸ πρῶτον, οὗ ἔθετο περὶ τὴν
πληγὴν τοῦ θανάτου αὐτοῦ. Καὶ ποιεῖ σημεῖα
μεγάλα, καὶ πῦρ, ἵνα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβῇ
ἐπὶ τὴν γῆν ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων. Καὶ πλανᾷ
τούς ἔμους τοὺς κατοικοῦντας ἐπὶ τῆς γῆς, διὰ
τὰ σημεῖα ἃ ἐδόθη αὐτῷ ποιῆσαι ἐνώπιον τοῦ
θμίου.

Πολλὰς ἐκδρομὰς ποιῶμενος ἐκ τῶνδε τῶν
ἐρχομένων, εἰς προγενεσιέρας ἀρχὰς ἀναβαί-
ει, τὸ στοιχεύμενος· ἔπερ οὐκ ἄλλο, ἢ τὸ διηγή-
σασθαι τὰ περὶ τῆς παρουσίας τοῦ Ἀντιχρίστου.
Καὶ ὅρα τί φησὶ περὶ αὐτοῦ, ἐκ τῆς γῆς δηλαδὴ
ἀναβαίνειν αὐτὸν, ὅθεν καὶ πᾶσιν ἀνθρώποις ἡ γένε-
σις. Ἀνθρώπος γάρ καὶ αὐτὸς κατ' ἐνέργειαν τοῦ
Σατανᾶ, ὡς καὶ Παῦλος τῷ Θείῳ δοκεῖ. Τὰ κέρατα δὲ
οὐκ ἀνθρώπου, ἀλλ' ὅμοια ἀνθρώπῳ, ἐπειδὴ φαντάζει ἐν-
τὸν ἐπεικὴ ὡς ὁ Χριστός. ἵνα πλανᾷ. Διὰ τοῦτο ἡ
ὁμοιότης τῶν κερμάτων, ἡγοῦν τῆς δόξης. Καὶ ὡς
ῥάβδων λαλεῖ, οὐκ ὡς ῥάβδων. Οὐ γὰρ ὁ Σατανᾶς
ἰσχύει αὐτόχρημα, ἀλλ' ὡς ἐκείνος ἐνεχουσιάζων,
τοῦτέστι, διὰ λόγους γίνεται τῆς ἐξουσίας τοῦ διαβόλου.
Ἐνώπιον δὲ, οἶονεῖ ἀκολούθως ἐκείνῳ, κατ' οὐδὲν
παρὰ τῶν τῆς παρουσίας τοῦ πρώτου Σατανᾶ.

Οὗ ἔθετο περὶ τὴν πληγὴν τοῦ θανάτου αὐτοῦ.
Εἰπὼν θτε τὴν ἐξουσίαν τοῦ πρώτου θηρίου πᾶσαν
ποιεῖται ἐνώπιον αὐτοῦ (πρῶτον δὲ πάντων εἶρηκε
τοὺς ῥάβδους τῶν κυρτῶν ἐν ἐδείξεν ἐν τῷ οὐρανῷ
ἡγοῦμενος ἐν τῇ ὁπτασίᾳ), ἵνα μὴ τις νομίσῃ
νὺν λῆγειν αὐτὸν περὶ ἐκείνου, ὅς τὴν ἐξουσίαν ἐλαβε
τῷ πρώτῳ θηρίῳ, οὐ περὶ ἐκείνου φησὶ, τοῦ πρώ-
του, λέγω, ἀλλὰ τοῦ μετ' ἐκείνου μὲν, πρὸς δὲ τοῦ
Ἀντιχρίστου, ἐν ἡ ὁπτασία ἐδείξεν ἐκ τῆς θαλάσσης
ἀναβαίνειν, ὅμοιον ὄντα παρῶν. Τοῦτο γὰρ ἡ
πληγὴ ἰάθη, κατὰ τὸ πρότερον εἰρημένον. Σημεῖα
γὰρ καὶ τέρατα αὐτὸν ποιεῖν κατ' ἐνέργειαν τοῦ δια-
βόλου. Τὰ δὲ σημεῖα, πυρὸς ἀπ' οὐρανοῦ καταφορὰ,
καὶ ἑτέρα τινα μεγάλα, ὡς τῇ μεγαλειότητι ἐκτε-
σιντα λαθεῖν καὶ τοὺς ἡδὴ πιστοὺς. Τοῦτο γὰρ διὰ
τοῦ εἰπεῖν, καὶ πλανᾷ τοὺς ἔμους, σημαίνει. ἵνα
δὲ παραστήσῃ τινὰς πλανήσῃ τῶν Χριστοῦ πιστῶν,
ἐπὶ γὰρ γνωρίσμα τούτων, τοὺς κατοικοῦντας,
προσβαίει, ἐπὶ τῆς γῆς, οὐ διαστειλῶν ἀγγέλους ἀν-
θρώπων. Τίνα γὰρ ἐξουσίαν ἀπατᾷ τῶν ἀγγέλων
οἱ; ἢ φυσικὴ καθαρσιότης; οὐδὲν εἰ; ἐπὶ κρυφίῳ ἀλη-
θείας ἐμπροσθεν γίνεσθαι ἐξ; ἐκείνους δὲ οὕτως ἐκστή-
σει ὡς τὸ γρόνθμα οὐκ ἀνθρώπινον, ἀλλὰ γήϊνον.
ecclesiasticum? sed illos ita terrebit, quorum sensus non humanus est, sed terrenus.

" Matth. xxiv, 24.

De alia bestia habente duo cornua quæ homines ad
priorem bestiam adducebat.

XIII, 11-14. Et vidi aliam bestiam ascendentem de
terra, et habebat duo cornua similia agno, et loque-
batur sicut draco : et potestatem primæ bestię om-
nem facit in conspectu ejus : et faciebat terram et
eos qui habitabant in ea adorare bestiam primam,
cujus curata fuerat plaga mortis. Et facit signa ma-
gna, et ignem ut de cælo descendat in conspectu
hominum, et seducit meos qui habitant in terra,
propter signa quæ data sunt illi ut faceret in con-
spectu bestię.

B Multis factis excursibus et ab his 763 principa-
tibus ascendens ad præcedentes principatus qui
nos præcesserunt, pervenit ad id quod intendebat,
quod non aliud erat quam enarrare quæ de adventu
Antichristi sunt : et vide quid de eo dicat, quod
videlicet ipse de terra ascendat, unde omnes quo-
que homines oriuntur. Nam et ipse homo erit se-
cundum operationem Satanz, sicut etiam sentit
divus Paulus. Cornua vero non agni, sed similia
agno, quoniam imaginatur ac fingit se benignum ac
humanum esse sicut est Christus, ut decipiat :
propterea est similitudo cornuum sive gloriæ. Et
sicut draco loquitur, cum non sit draco : neque
enim re ipsa est Satanas, sed potestatem exer-
cens ut ille, hoc est successor efficitur potestatis
diaboli. In conspectu autem ejus, id est imitando
illum, in nullo differens a prioris, nempe Satanz,
adventu vel præsentia.

Cujus curata est plaga mortis. Cum dixisset quod
potestatem primæ bestię omnem fecerat in con-
spectu ejus (primum autem omnium dixit draco-
nem rufum, quem ostendit in cælo descriptum esse
in visione), ne quis ipsum nunc existimaret de illo
loqui, cum ait quod potestatem acceperit primæ
bestię : non de illo, inquit, primo loquor, sed de
illo qui post illum quidem fuit, sed tamen ante Anti-
christum, quem ostendit visio de mari ascendere
pardo similem : hujus enim plaga fuerat curata,
juxta id quod prius dictum est. Nam signa et pro-
digia faciet juxta operationem diaboli : signa autem
erunt ignis demissio de cælo, et alia quædam
magna, adeo ut sui magnitudine in stuporem et
terrorem inducantur etiam fideles : hoc enim signi-
ficat per id quod ait, Et seducit meos, ut in Evange-
lio ait Christus, et ita ut in errorem inducantur, si
fieri potest, etiam electi. Ut autem demonstret
quos seducat Christi fideles, indicium subiunxit
horum, addens : qui habitant in terra, non ponens
distinctionem inter angelos et homines : quæ enim
possent angelorum decipere, quibus naturalis pur-
ritas nullum sinit fieri impedimentum ad veritatis